

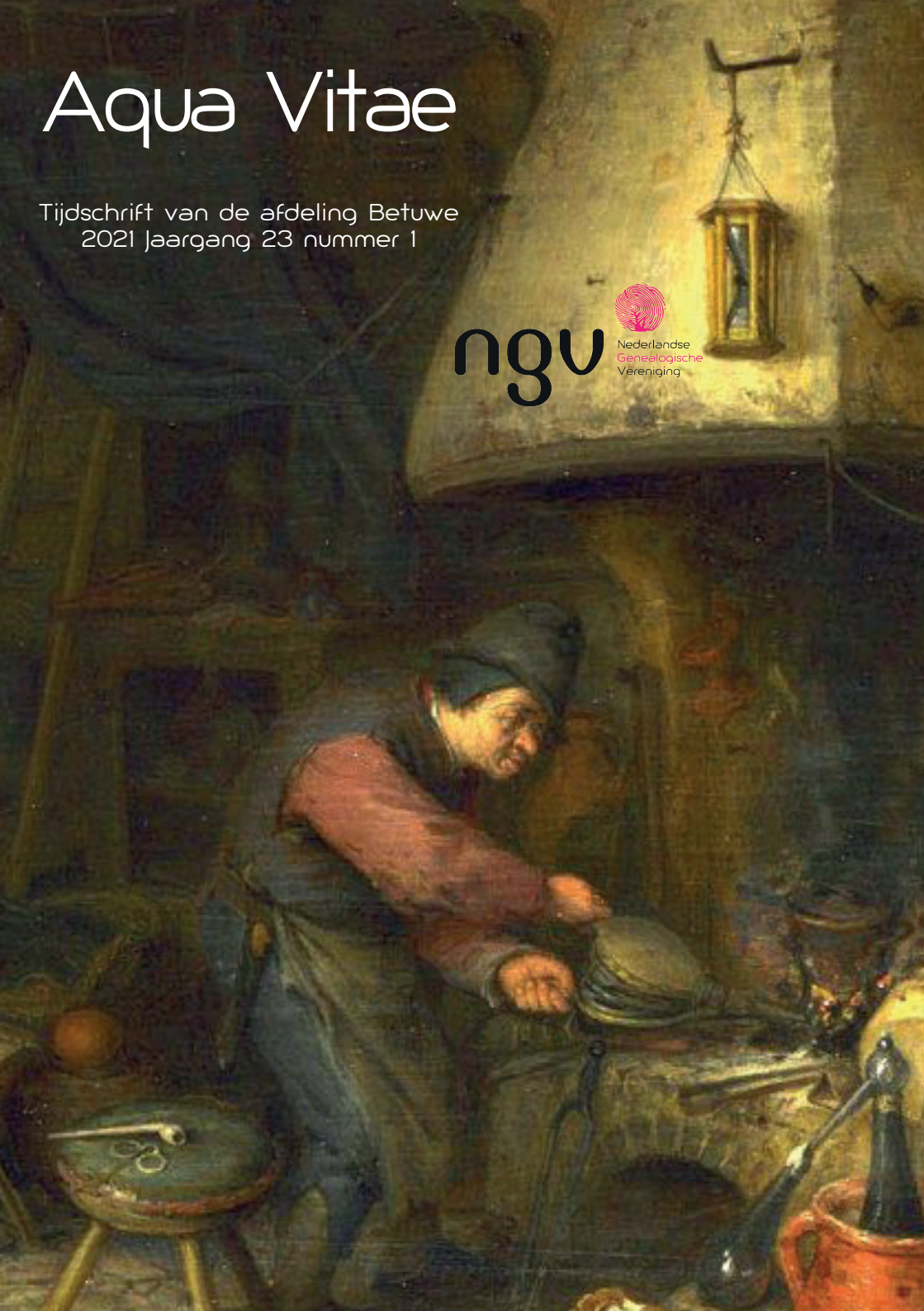
Aqua Vitae

Tijdschrift van de afdeling Betuwe
2021 Jaargang 23 nummer 1

ngv

Nederlandse
Genealogische
Vereniging

Inhoudsopgave

Stamboomcafé	2
Van de voorzitter	3
Historische valkuilen en omgang met originele bronnen (2)	5
Jaarverslag 2020, afdeling Betuwe	10
Van Hattem, een echte Betuwse familie! ??	13
Evertje Spies-van den Berg: een dijk van een vrouw	16
Een nieuwe website voor onze afdeling	18
Lezingenprogramma voorjaar 2020	20

Aqua Vitae in digitale vorm

In verband met de algemene bezuinigingen heeft de redactie besloten om alleen nog papieren versies van Aqua Vitae te verzenden aan leden en organisaties die daar uitdrukkelijk om verzoeken. Alle andere leden en organisaties zullen Aqua Vitae per mail toegezonden krijgen. Bij de lezingen liggen dan gedrukte exemplaren klaar om mee te nemen. U kunt uw verzoek sturen aan de secretaris.

Stamboomcafé

Vanaf maart 's middags van twee tot vier op de tweede vrijdag van elke maand verzorgen wij een contact sessie in het Reg.Archief Rivierenland (RAR) in Tiel in de Educatiezaal. Voorlopig dus van maart tot mei. Ervaren leden van onze afdeling zullen hun kennis beschikbaar stellen om leden en belangstellenden wegwijs te maken of om toch verder te komen in het onderzoek. Vertel vrienden en kennissen dat zij ook welkom zijn. Bel vooraf met het RAR (0344 612 230) want er kan een beperking zijn voor het aantal personen. Data zijn dus voorlopig 12 maart, 9 april, 14 mei en 11 juni.

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.

Inleveren van kopij vóór 1 augustus en 1 december. Afbeeldingen graag los erbij in een zo groot mogelijke resolutie (zoveel mogelijk pixels).

Van de voorzitter

Het schrijven van deze bijdrage vindt plaats tijdens de lockdown waarin we rond de feestdagen zijn beland. Ik hoop, dat de beperkingen effectief zijn en u veilig deze periode doorkomt. We hebben dan nog wel de griepmaand februari voor de boeg, waarin het virus zich ook thuis zal voelen. Vandaar dat we niet eerder dan in maart met onze afdelingsbijeenkomsten willen beginnen. Anders dan in voorgaande jaren willen we ons voorjaarsprogramma tot in mei laten doorlopen. Voor de afsluitende bijeenkomst hebben we een bijzonder onderwerp in petto, waarover u elders in deze Aqua Vitae meer kunt lezen.

Voor velen van u, die zijn gestopt met werken, zal de lockdown een mooie gelegenheid zijn om genealogisch extra actief te zijn. Jammer dat ook de archiefzalen zijn gesloten, maar op internet is tegenwoordig gelukkig veel te vinden. Checken van vondsten aan de originele documenten blijft wel noodzakelijk. Dit kan eventueel ook nog op een later moment.

Een mooie ontwikkeling zijn de vele presentaties die in de vorm van webinars worden aangeboden. Drukken op de link die na een aanmelding wordt ontvangen, is voldoende om aan te sluiten. Niks geen ingewikkelde downloadprocedures. Als afdeling Betuwe willen we ook deze service gaan bieden. Op dit moment zijn we nog experimenteel bezig. Mocht u ons hierbij willen helpen, laat dit dan weten aan onze secretaris.

Zelf beleef ik veel plezier bij het zoeken in de oude kranten die door de Koninklijke Bibliotheek (zie delpher.nl) en vele andere archiefdiensten zijn gescand. Hierdoor kunnen leuke blaadjes aan een stamboom worden gehangen. Dit ervaar ik op dit moment bij het maken van een boek over mijn grootouders van moederszijde. Zij zijn al meer dan zestig jaar geleden overleden en hun kinderen leven ook niet meer. Het zoeken in de regionale kranten heeft mij allerlei ingrediënten voor hun levensverhaal opgeleverd. Daarbij is een enkele zaak uit de doofpot naar boven gekomen.

Als afdelingsbestuur waren we noodgedwongen minder actief. In september hebben we nog een zeer boeiende lezing over een laat middeleeuwse genealogie kunnen aanbieden.

Het verdere najaarsprogramma hebben we helaas moeten afgelasten. Hetzelfde geldt voor de fysieke vorm van het Stamboomcafé (dat nu in digitale vorm wordt aangeboden).

Vanwege de pandemie heeft dit jaar ook nog geen landelijke Algemene Vergadering (AV) kunnen plaats vinden. Hierdoor zijn het financieel verslag over 2019 en de begrotingen voor 2020 en 2021 nog niet vastgesteld. Ook de trage voortgang bij het vernieuwen van de website kon daardoor niet worden besproken. Dit heeft een ongemakkelijke situatie doen ontstaan. Er komt nu een fysieke AV zodra de regering dat weer mogelijk maakt.

Het Hoofdbestuur heeft in de herfst, ondanks de magere bezetting, een rondgang langs de afdelingen gemaakt om het beleidsplan voor 2021-2024 en andere documenten te bespreken. Daarbij bleek dat het Hoofdbestuur een andere kijk op de toekomst van de NGV heeft dan het bestuur van de afdeling Betuwe.

Zwart-wit gesteld wil het Hoofdbestuur de NGV ontwikkelen tot een dienstverlenende organisatie met veel verschillende producten, waarbij voor elk product een bepaalde prijs wordt gerekend (het cafetariamodel).

Als Bestuur van de afdeling Betuwe zijn wij van mening, dat de contributie in principe voor kostendekking moet blijven zorgen, zoals dat bij zeer vele andere verenigingen nog steeds goed loopt. De NGV moet een organisatie blijven met een beperkte differentiatie in de contributie, waarbij leden elkaar helpen en samen aan iets bouwen zonder daarvoor te verrekenen. Geld vragen voor werkzaamheden zorgt voor administratieve rompslomp, is bovendien fraudegevoelig en vraagt een zakelijke cultuur. Dit past niet bij een organisatie die draait op vrijwilligers, die graag over hun hobby vertellen en ervaringen willen uitwisselen. Geld vragen hoort daar niet bij.

Verder willen we, dat de NGV weer vernieuwend en toonaangevend wordt door een innovatiegroep in te stellen.

Positief is, dat zich een aantal personen zich inmiddels beschikbaar heeft gesteld als lid van het Hoofdbestuur. Hierdoor is een kritieke situatie gelukkig bezworen. Er zijn echter nog steeds diverse vacatures, waarvoor u zich kunt opgeven. Zie hiervoor onze nieuwsbrieven.

Als bestuur van de afdeling Betuwe zijn we nog steeds voltallig en enthousiast. In het komend jaar hopen we u weer van alles te bieden en u daarbij te ontmoeten.

Tot slot wens ik u een gezond en genealogisch geslaagd 2021.

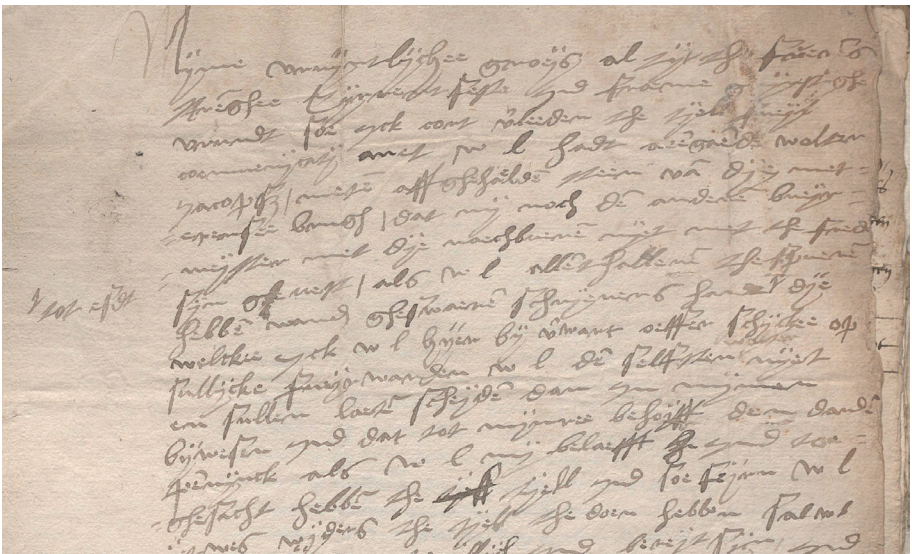
Peter van Boheemen

we weergaven voor van Romeinse spreuken, zeden, gewoonten en historische gebeurtenissen. Waarom zouden wij dan geen originele bronnen opzoeken om onze (familie)geschiedenis te ontdekken en te beschrijven?

Waar zijn die bronnen?

Als je spreekt over gebruik maken van originele bronnen, rijst wel de vraag waar die zijn. In deze tijd van internet en digitalisering zult u mogelijk denken dat dit geen vraag meer is. Even wat intikken en de bronnen vliegen je om de oren. Voor een deel is dat juist, maar het is goed toch iets verder te kijken dan dat. Voor wat betreft de originele bronnen van Gelderland of de Betuwe zal een ieder snel terecht komen bij het Gelders Archief en streekarchieven, zoals het Regionaal Archief Rivierenland in Tiel. Verder zijn er nog veel historische en heemkundige verenigingen. Zelfs een overzicht van de archieven in Nederland is vrij gemakkelijk te vinden. Wat lastiger is, betreft de toegang tot familie-archieven zoals bij adellijke huizen en kastelen, maar de doorzetter kan ook daar wel iets winnen. Maar er is meer, heel veel meer.

Het is goed te beseffen dat het vroegere Hertogdom Gelre veel groter was dan het huidige Gelderland en een belangrijk deel in het huidige Duitsland lag. Dat houdt dus ook in dat in veel Duitse archieven gegevens zijn te vinden van bijvoorbeeld de Betuwe. In de archieven van Nordrhein-Westfalen, Keulen, Paderborn etc. zijn veel gegevens te vinden over Culemborg, Ingen, Lienden,

Handschrift uit 15610. Gelders Archief.

Echteld, Maurik, Rijswijk, Avezaath, Tiel, IJzendoorn, Randwijk, Elst, Andelst, Valburg, Arnhem en vele andere plaatsen. Daarnaast zijn er nog de archieven van de stiften, abdijen, kloosters, te veel om op te noemen. Veel originele bronnen zijn ook te vinden in het Rijksarchief van België te Brussel. En dan heb ik het nog niet eens over Oxford, Michigan, Parijs, Madrid, Vaticaan etc. Misschien allemaal wat ver van uw bed, maar ik verzeker u dat een speurtocht in buitenlandse archieven veel mooie dingen kan opleveren en veel voldoening door dat zelf te doen.

Zo ben ik zelf erg blij met PDF's die ik mocht ontvangen via de universiteitsbibliotheek van Michigan, waar heel veel oude Nederlandse werken worden bewaard. Goede hulpmiddelen om te weten welke buitenlandse archieven van belang kunnen zijn, zijn de voetnoten of indexen van wetenschappelijk verantwoorde historische werken, zoals *Het hertogdom Gelre* (red. J. Stinner e.a.) of *De ambtman in het Kwartier van Nijmegen* (J. Kuys).

Nog een laatste tip: Goed nadenken kan leuke dingen opleveren op dit gebied. Althans ik heb dat wel een beetje geleerd. Bij een onderzoek over de Ochtense dijken, dijkdoorbraken en reparaties en dergelijke, bleek mij dat er sprake was van "Bergse goederen", dus in het bezit van de Graaf van den Bergh. Nu ligt zo'n archief in Arnhem, maar het belangrijkste bleek het huisarchief van die graaf te zijn en dat ligt daar niet. Een deel daarvan is nu toegankelijk gemaakt via het Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers, archief 0214, en laat daar nu alles bij zijn over de dijken te Ochten! Originele bronnen zoeken kost tijd en moeite, maar levert veel op.

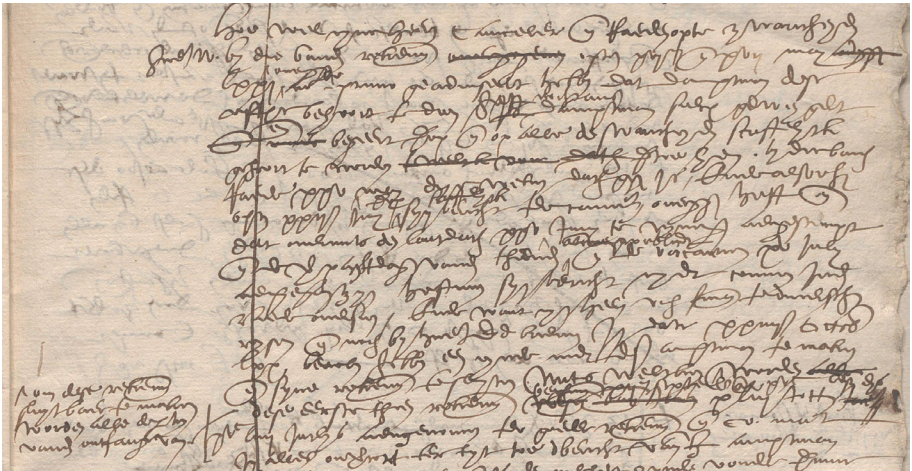
De leesbaarheid van de bronnen.

Maar goed, dan heb je die bronnen, maar dan zijn ze niet te lezen, dus schiet je er niets mee op toch? Dat is niets nieuws. Zo heb ik een stuk uit het jaar 1581 waarin men schrijft een brief ontvangen te hebben, die men moeilijk begreep: "overmitz het quaet schrijfft ende nije waill leesbaer". De meeste stukken die men tegenkomt zullen zijn geschreven in het (Middel)nederlands of Latijn. Daarnaast nog stukken in het Hoogduits, Frans en Spaans. Tja, dat is lastig. Gelukkig zijn er voor het lezen van "oud schrift" overal mogelijkheden om via leerboeken en cursussen paleografie stukje bij beetje de kennis te verkrijgen en te vermeerderen. De rest is gewoon een kwestie van veel oefenen en leren van alle fouten die je maakt. Dit blijft altijd een leer- en ontwikkelingsproces. Voor wat betreft het Latijn en zo zijn er helaas nog geen cursussen in Nederland, voor zo ver ik weet. Dus dat wordt puzzelen met behulp van woordenboeken en oude geschriften. En vooral ook elkaar helpen. Immers weten twee meer dan één en drie weer meer dan twee. Althans dat hoop ik. En vanzelfsprekend is het *Middel-nederlandsch Handwoordenboek* van J. Verdam onmisbaar.

Zijn die bronnen wel echt?

Waar u misschien nog nooit bij heeft stilgestaan, is de vraag of de originele bronnen wel echt zijn. Rare vraag zult u denken. Maar ja, zoals op het huidige internet veel fake news (nepnieuws) te vinden is, zo zijn er ook originele bronnen die niet de waarheid bevatten of zelfs vervalsingen zijn. Met name in de zogenaamde "Tachtigjarige oorlog" komen veel vervalsingen voor. Die waren vooral bedoeld om òf de vijand te misleiden òf een bepaald persoon in een kwaad daglicht te stellen. Hierbij doel ik niet op valse verklaringen of al dan niet hele of halve onwaarheden die u met name bij rechtszaken zult tegenkomen. Bij dergelijke processen kunt u als onderzoeker verwachten dat niet alles klopt wat door partijen wordt opgeschreven. Gewoon een kwestie van uitzoeken en vergelijken. Evenmin geldt dat de vonnissen bij processen op waarheid of rechtsgronden berusten. U kunt wat dat betreft ook sententies tegenkomen die meer berusten op vriendjespolitiek of een bepaalde vooringenomenheid tegen één van de partijen of eigen gewin van de rechter(s). Dus wat dat betreft is er in de loop van de eeuwen weinig veranderd in ons land. Maar goed, nu de echte vervalsingen.

Ik zal u een tweetal voorbeelden geven. In het Rijksarchief te Brussel liggen enkele niet ondertekende concepten in de Franse taal die erop zouden duiden dat ambtman Dirck Vijgh in 1580 naar de Spaanse kant zou willen overlopen. Mr. A.P. van Schilgaarde heeft in *Gelre XXXVI* (pp. 37-47) er een heel artikel aan gewijd, waarbij hij twijfels uit over de gestelde voorwaarden, maar niet de conclusie trekt dat deze stukken vals zijn. Uit mijn onderzoek rond Dirck Vijgh is mij inmiddels al duidelijk geworden dat die stukken òf vals zijn òf hoogstens gedachtenspinsels van iemand die Vijgh in discredit wilde brengen. Ik beloof

Handschrift uit 1561. Gelders Archief.

u dit uitgebreider in mijn studie rond Vijgh aan de orde te stellen. Een tweede betreft een brief die ik heb uit begin 17^e eeuw die namens ambtman en ridderschap van Nederbetuwe aan het Hof zou zijn geschreven. Echter de brief is niet ondertekend door de landschrijver, vermeldt wel de naam van de secretaris van Tiel, maar is blijkens het handschrift door geen van beiden geschreven of ondertekend. Nadat het Hof navraag had gedaan bij de ambtman over deze brief, verdween die onder tafel. Dus is en blijft het oppassen geblazen als een brief iets anders vermeldt of er anders uitziet dan vergelijkbare brieven.

Interpretatie van de inhoud.

Ik moet het kort houden, dus nog eventjes wat over de interpretatie van originele bronnen. Met andere woorden: "Wat staat er eigenlijk?" Het is maar al te menselijk om bronnen te laten buikspreken en dus een bepaald idee daardoor te laten bevestigen. Dit komt maar al te vaak voor en levert artikelen en boeken op al dan niet vol met historische onjuistheden. Zo kunnen er verkeerde conclusies worden getrokken als uit stukken blijkt dat in de "Tachtigjarige oorlog" wordt onderhandeld met de vijand. Mocht men de idee hebben dat iemand dan wilde overlopen dan is dat doorgaans een onjuiste conclusie. De complexiteit van de wijze van oorlogsvoering zorgde juist voor veel onderhandelingen. Dat gold in het bijzonder om bepaalde plaatsen of personen te vrijwaren van aanvallen, berovingen en verwoestingen tegen betaling van een soort schatting. Dus is inzicht in deze materie wel gewenst. Dat geldt ook voor de interpretatie van bepaalde woorden. Zoals u wel weet (neem ik aan) kunnen woorden in de loop van de tijd van betekenis veranderen. Dat geldt zeker voor wat betreft het (Middel) nederlands. Ik geeft u hierbij een aantal voorbeelden met de huidige betekenis tussen (haakjes). Zoals: afscheijjt (bevel), bescheet (bericht), ontlasting (opheffing), baden (boden), selsaem (bijzonder), wan (als), wal (wel), vertreck (uitstel), verwart (bijgevoegd), spade (laat), gesmaelt (een weg smaller gemaakt), Have (Hof van Gelre), hoeren (horen), voorraem (voorstel, ontwerp), groeten (groten), stracks (onmiddellijk), toekompst (toedracht van een zaak), sock (zoog), gleuf (geloof), pareren (overeenkomen, opsieren). En nog twee met een dubbele betekenis: mergen (oppervlaktemaat of morgen) en mild (liefderijk of duchtig, bekrompen).

Ik juich het gebruik van originele bronnen toe en hoop dat u allen dit toejuichen deelt. Maar vooral hoop ik dat u op zo'n goede wijze met originele bronnen omgaat, dat de geschiedenis echt gaat spreken en vele al dan niet prachtige gebeurtenissen "den volcken kondt cunnen wurden ghedaen".

En dat buikspreken, tsja laat dat maar aan de echte specialisten over.

Peter Dick Spies.

Jaarverslag 2020, afdeling Betuwe

Ook in ons vijfendertigste jaar zijn we voor het inmiddels negende jaar te gast geweest in het gebouw van het Regionaal Archief Rivierenland. De kosten zijn van ons verblijf daar zijn nihil geworden, omdat op landelijk niveau tussen NGV en BRAIN en door direct contact NGV-voorzitter met de RAR directie, er niet langer facturen worden gemaakt. Voor de koffie en thee werden al geen kosten meer in rekening gebracht, alcoholische dranken worden niet meer aangeboden.

Leden

Het ledental was stabiel rond de 2000 tot 2012. Vanaf 2013 begint de afkalving van het aantal leden en deze is nog niet tot een halt gekomen. Lopend jaar heeft de NGV 8% leden verloren en de afdeling Betuwe 7%. We doen het dus ongeveer gemiddeld, maar dat helpt niet om op peil te blijven. De grote verliezers zijn de Noordelijke afdelingen met 18-20% verliezen. De minste verliezen in de kop van Noord Holland, Flevoland en Apeldoorn. De afd. NATionaal heeft de afgelopen jaren al de nodige klappen gehad.

Aan de verliezen heeft ongetwijfeld het ontbreken van een goed werkende website bijgedragen. Maar ook het Corona spook zal van invloed zijn geweest, door afgelaste bijeenkomsten, was er weinig fysiek contact onderling. Intussen is op internet gebleken dat steeds meer mensen zich met stamboomonderzoek zijn gaan bezig houden, wat betekent dat we hen niet (voldoende) kunnen bereiken om hun onderzoek met de NGV te doen.

Ondanks onze lagere ledentallen is het relatieve aantal leden nog steeds hoog. De afd. Betuwe heeft 2,3 maal zoveel leden als de hele vereniging op basis van de bevolking in ons verzorgings-gebied. In Nederland zijn er per NGVlid ca 2600 Nederlanders, in de Betuwe per afdelingslid slechts ca. 1165 inwoners. Onze dekkingsgraad is dus bijna twee maal zoveel als voor de hele vereniging. Ten opzichte van het totaal aantal leden van de NGV doen we het nog steeds beter, maar de krimp is natuurlijk wel pijnlijk.

2020 30/9 vs 1/1

NGV gem. achteruitgang 8%

afdelingen	verschil	%
	Aantal leden	
NAT	0	0
ZWA	-1	-1
APD	-1	-1
FLE	-1	-1
HLD	-1	-2
KNL	-6	-3
AFT	-13	-5
DFL	-12	-5
GOI	-9	-5
ASD	-19	-5
NYM	-11	-6
UTR	-23	-6
HNK	-13	-6
BET	-11	-7
OWF	-9	-7
WMB	-31	-8
RTM	-33	-8
TWE	-26	-9
LBZ	-18	-9
RYN	-33	-10
KPL	-27	-10
LVC	-19	-11
ZLD	-34	-12
ACH	-31	-14
GRN	-68	-18
FRL	-62	-18
DRE	-43	-20

Bestuur(sleden) en andere steunpilaren

in geel ons bestuur en in groen de andere steunpilaren van onze afdeling. Maria heeft de plaats in genomen van Annelies van Bronswijk, die ons jarenlang (vanaf 2014) voorzien heeft van een serie sprekers met interessante verhalen. Daarnaast stond ze aan de basis van ons Symposium over de Dochters van EVA.

functie	naam	functie	naam
voorzitter	Peter van Boheemen*	StamboomCafé Coörd.	Nico Ravensbergen
secretaris	Jan Middelkoop**	Aqua Vitae redactie	Maja Westhoff
penningmeester	Arie Oppelaar	vertegenwoordiger in St. Vrienden van RAR	Peter van Maanen
lezingenprogramma	Maria Teunissen van aren		
PR	Harry Houtzager	Bibliotheek beheerder	Peter van Maanen***
Lid	Hans Thien	Webmaster	Harry Houtzager

* is vertegenwoordiger van het afdelingsbestuur in de Alg. Leden Vergadering van de NGV** is plaatsvervangend vertegenwoordiger.

*** in 2021 wordt dat Arie Oppelaar.

Communicatie en Activiteiten

2020 is het jaar van geen activiteiten. Geen Symposium, geen Buitendag en geen cursus. Wel – niet laten doorgaan - van StamboomCafé en Lezingen door de beperkingen van de overheid in verband met de CoronaCrisis EN met voorzichtigheid ten aanzien van de risico's voor onze leden (op leeftijd).

Om contact te houden met onze leden is er elke maand een nieuwsbrief gemaild naar alle leden en wordt de Betuwe facebook pagina ,up to date' gehouden.

Facebook

Om in contact te komen met andere en jongere stamboom-onderzoekers en onze huidige leden (sneller) te informeren over nieuwtjes, waarvoor op de NGV-site niet altijd mogelijkheden voor zijn, is 16 juni 2013 een facebookpagina gecreëerd. Dat jongere publiek heeft zich intussen bewezen. Ook het aantal vrouwen is belangrijk groter (gem.47%) dan aanwezig binnen onze vereniging.

In 2019 zijn tot begin december 108 (vorige jaren 84 & 54) berichten geplaatst en nadat we in 2016 door de grens van 200 likes en 200 volgers zijn gegaan zijn we nu op 300 (270/232). We hebben een bereik van ruim 600 mensen. De populairste publicatie ooit heeft 6856 mensen bereikt. Tweemaal zoveel mannen als vrou-

wen volgen onze FB-pagina, waarvan 25% jonger is dan 55 jaar.

Om het resultaat van het onderhouden van de FBsite te meten is het uitgangspunt dat er meer contacten (volgers) moeten zijn dan leden van de vereniging en dat er veel volgers zijn die niet-leden zijn. Hetzelfde geldt voor het Twitter account. Op elke 100 leden hebben wij 210 volgers op FB en dat is het hoogste van alle afdelingen. In absolute zin staat de afd. Betuwe op de derde plaats net na grote afdelingen als Zeeland, Rotterdam en Friesland. De NGV facebook pagina heeft 1800 volgers, maar plaatste slechts 20 berichten in 2020.

Lezingen

De hierna vermelde lezingen hebben in 2020 plaatsgevonden, met het aantal bezoekers waaronder het aantal niet-leden. In 2012 zijn we na de zomer begonnen met de bezoekers na de pauze te vragen de lezing te beoordelen, om zo tot een beeld te komen hoe de bezoekers de lezing waardeerden. Zie hieronder.

dd	Aantal bezoekers	Waar onder niet-leden	Gem. Waardering	spreeker	titel
17-11-20	0				vervallen iym Corona maatregelen
20-10-20	0				vervallen iym Corona maatregelen
15-09-20	13	0	8	Alois van Doormalen	zoeken in de Middeleeuwen en de Herlaers in Ammerzoden
21-04-20	0				vervallen iym Corona maatregelen
17-03-20	0				vervallen iym Corona maatregelen
18-02-20	16	0	8	Johan Mulderij	Werken met Pro-Gen
21-01-20	20	1	8,4	Cynthia Ferrier/Hans Meurs	Surinaamse genealogie

Twitter

Er staan inmiddels 773 tweets die door 115 (vorige jaren 111/102/65) twitteraars worden gevolgd. Hieronder bevinden zich meerdere archieven en bijv. MyHeritage Nederland. Er zijn slechts 6 afdelingen met een twitter account. Ook hier scoort de afd. Betuwe het hoogst met 67 volgers per 100 leden. In absolute zin staan we op plaats twee. Dit ondanks dat de koppeling tussen FB en Tw in de tweede helft van 2018 verbroken lijkt te zijn.

Afdelingswebsite

De afdelingsite, op de ondekjeverhaal.nl site, die in 2018 compleet is vernieuwd, door inzet van onze nieuwe webmaster Harry Houtzager, is een dood kindje. Door vernieuwing van de hoofdsite, liggen de afdelingspagina's eruit.

Nieuwsbrieven

Als extra service naar onze leden zijn we in 2017 begonnen met het versturen van digitale nieuwsbrieven. In 2019 is er in het begin van de maand zo'n nieuwsbrief uitgegaan met daar in onze activiteiten in die maand en wat actueel genealogisch nieuws, bijvoorbeeld van de lokale archieven.

Aqua Vitae

Onze redactrice Maja Westhoff heeft nu voor het vierde jaar Aqua Vitae voor haar rekening genomen en dat is te zien. Algemene waardering is er voor haar werk. Alweer een topjaar voor ons afdelingsblad.

J.H.Middelkoop, secretaris afd.Betuwe NGV

Van Hattem, een echte Betuwse familie! ??

Tot en met vier generaties is dit echt een familie uit ons Rivierengebied, voornamelijk in Maurik en Eck en Wiel. Slechts één persoon komt van buiten.

Bij generatie vier blijkt dat overgrootvader Jan van Hattem (vaders kant) een broer is van overgrootmoeder Jannigje van Hattem (moederskant).

Bij generatie vijf zijn er van de 14 (16 en 17 & 30 en 31 zijn identiek) personen al vier van buiten het gebied.

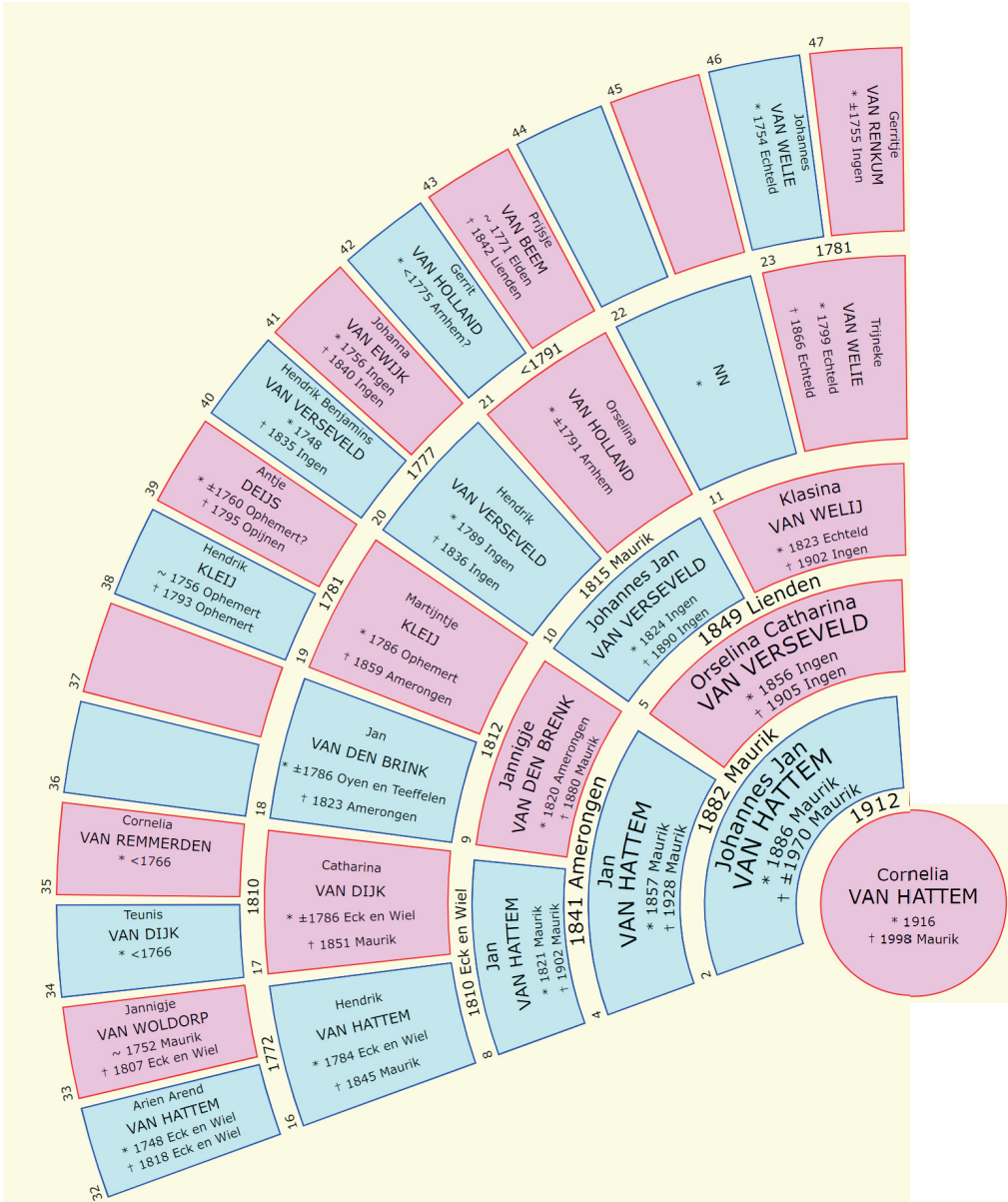

Bij generatie zes komt men van elders (8x) en is het van 18 personen onbekend van waar men komt. Van slechts 4 (32-35 zijn identiek aan 60-63) personen is het zeker dat ze uit ons werkgebied komen en van nog eens vier is het waarschijnlijk.

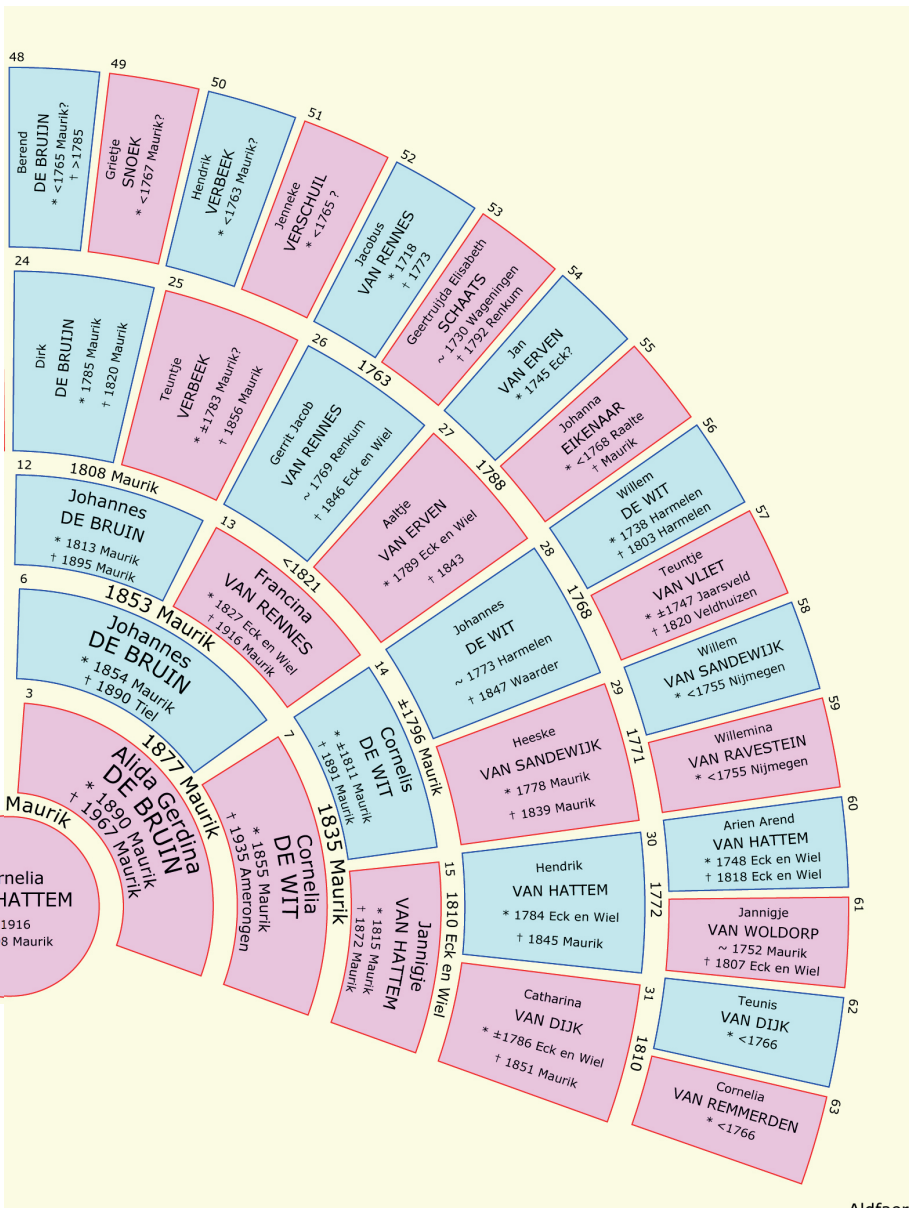
Dus..wat is een ECHTE Betuwse familie eigenlijk? Hoeveel generaties moeten er dan hier gewoon hebben: 2, 4, 6?

Op de volgende paginas de kwartierstaat van Cornelia (Cor) van Hattem uit Maurik. Opmerkingen en suggesties over deze kwartierstaat graag naar de afd. secretaris.

Jan Middelkoop

De kwartierstaat van Cornelia (Cor) van Hattem uit Maurik, gemaakt in Aldfaer

Aldfaer

Evertje Spies-van den Berg: een dijk van een vrouw

Soms kom je bij genealogisch onderzoek mensen tegen in de stamboom, waar je bewondering voor krijgt. Zo heb ik ook een vrouw in mijn stamboom, die ik graag had willen kennen en waar ik zeker heel veel bewondering voor heb. Het betreft Evertje van den Berg, geboren te Opheusden in 1810 als dochter van Joachim van den Berg en Adriana van Ingen. Evertje trouwde in 1832 te Lienden met Jan Jermie Spies en werd zodoende de schoondochter van mijn stamouders Hendrik Spies en Johanna van Zetten. De periode waarin zij leefden was voor arbeiders een hele moeilijke tijd. Door ziektes, slechte huisvesting en het meestal ontbreken van gezondheidszorg werden velen niet oud. Ook Evertje en Jan Jermie moesten hard werken om de kost te verdienen. Dat Evertje voor een man niet behoefde onder te doen, blijkt uit een zeer kloekmoedig optreden tijdens de watersnood in 1845. Dat werd in Zeeland beschreven in de Zierikzeesche Nieuwsbode van 8 april 1845, dus er werd zelfs landelijk aandacht aan besteed.

Ingen omstreeks 1810. Gelders Archief.

Het bericht luidt als volgt:

De Tielsche Nieuwsbode behelst het volgende:

“Wij zijn door eenige voornamen ingezetenen van Lienden en Ingen verzocht, om voorloopig met allen lof melding te maken van zekere Evertje van den Berg huisvrouw van J. Spies aldaar, dewijl deze, bij de hevige overstroming van het water over den Ingensche dijk, met de grootste kloekmoedigheid alles in het werk stelde, om het overstromende water op genoemden dijk te keeren.

Zij had zich in manskleederen gestoken, en ieder, die den gewaanden man zag, moest zijn kloek en stoutmoedig gedrag bewonderen, en vooral stond men verbaasd toen het nader bleek, dat deze persoon eene vrouw was, welke gedurende eenige uren een geheel vak dijk voor overstroming behoedde. Toen zij bemerkte dat hare pogingen evenwel vruchteloos waren, heeft zij de hulp van anderen ingeroepen, waarop dan ook een 50tal personen is toegesneld. Wij vertrouwen dat deze daad niet alleen met eene medaille zal bekroond worden, maar dat haar tevens eene geldelijke belooning zal worden uitgereikt”.

Wat een geweldige vrouw! Men zou verwachten dat zij niet alleen met lof zou zijn overladen, maar ook een beloning in geld zou hebben gekregen.

Dat zou in de armoede van haar en haar gezin veel ten goede hebben kunnen betekenen. Maar zoals het vaak ging en gaat, werden altijd de verkeerden beloond. Ik heb (nog) niet kunnen vinden, dat Evertje voor haar heldenmoed is beloond. Het enige wat nog van haar werd vermeld, is dat zij enkele jaren later op slechts 38-jarige leeftijd als weduwe is overleden, drie jonge kinderen achterlatende.

Reden te meer om dit te schrijven tot haar nagedachtenis.

En mocht iemand meer van haar weten, dan zie ik dat graag tegemoet.

Peter Dick Spies, Middelburg

Een nieuwe website voor onze afdeling

Als bestuur van onze afdeling missen we de mogelijkheden van eigen pagina's op de NGV website om jullie, onze afdelingsleden, de mogelijkheid te geven lokale informatie na te lezen. En om met onze leden fysiek te kunnen communiceren. De nieuwsbrief is een alternatief, maar is altijd gebaseerd op de actuele situatie, niet op zaken die gaan over lopende en andere zaken.

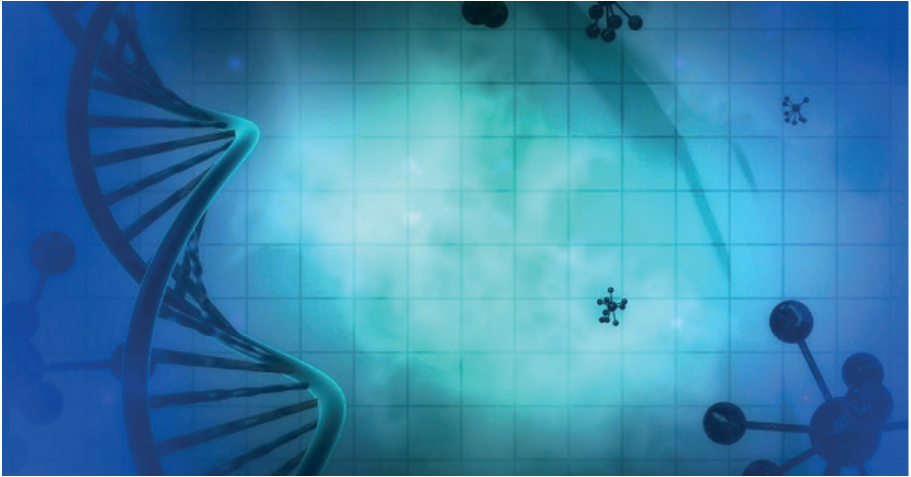
Daarom zijn we begonnen met een nieuw project: het opzetten van een lokaal informatie platform. De bedoeling is dat hier de lokale agenda kan worden gevonden, lokaal kan worden overlegd over zaken die anders ter sprake kwamen bij het StamboomCafé en kan worden gezocht in lokale genealogie.

Kijk maar eens bij <https://ngvafdbetuwe.nl>. Deze site is niet bedoeld als alternatief voor ngv.nl, maar zal te zijner tijd worden gekoppeld aan onze afdelingspagina bij ngv.nl.

Op deze nieuwe website zal een overzicht te zien zijn van de verschillende nieuwsbrieven die zijn verstuurd. Maar ook zijn er de laatste uitgaven van Aqua Vitae beschikbaar, als pdf. Inmiddels is ook de inhoud van onze bibliotheek aanwezig. De verdere inhoud van de website moet nog groeien en daar is ook de hulp van jullie voor nodig.

Zijn er familiewapens bekend van Betuwse families en wil je die delen met andere leden, meldt dat dan via 'Contact' op de website.

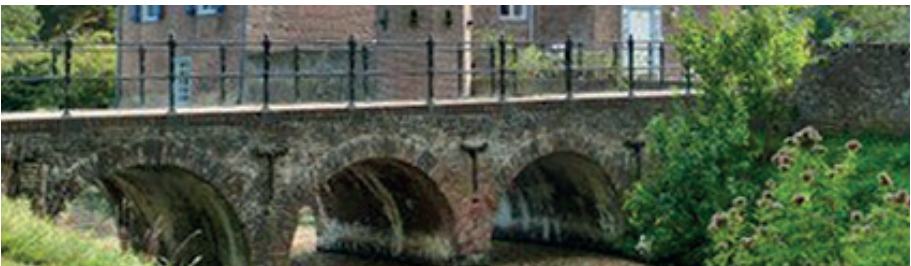

Ook een gedcom van jullie voorouders in het rivierengebied wordt op prijs gesteld, zodat we deze kunnen toevoegen aan de database. Andere leden kunnen daarvan profiteren. Aan de toegevoegde personen blijven de gegevens van de leverancier gekoppeld, zodat er altijd overleg kan zijn over die gegevens.

Voor het onderdeel 'Betuwse Stambomen' en 'digitaal stamboomcafé' moet worden ingelogd met een wachtwoord. Eerst moet, in beide gevallen, worden aangemeld. Vanwege het kostenaspect, we willen niet nog meer financiële balast voor de NGV, moet dat helaas in beide gevallen apart, maar er mag natuurlijk wel gekozen worden voor hetzelfde wachtwoord.

Laat eens horen wat jullie van dit initiatief vinden en of je bereid bent op de een of andere manier een bijdrage te leveren om hier van eens succes te maken.

Lezingenprogramma voorjaar 2021

De lezingen vinden plaats in het Regionaal Archief Rivierenland te Tiel, adres J.S. de Jongplein 3. Hoek Papesteeg en Teisterbantlaan. Aanvang van de lezingen is zoals gebruikelijk om 20.00 uur.

Zaal open om 19.30. Einde van de lezing circa 22.00 uur.

Vanaf september 2020 wilden we onze fysieke activiteiten weer opstarten en hebben toen één lezing gehouden in september over het geslacht Herlaer in de Middeleeuwen en de onderzoeken daarnaar. De opkomst van de tweede golf besmettingen met Covid-19 stopte de mogelijkheden voor de rest van het jaar. Nu de strikte maatregelen tot medio januari een halt moeten toeroepen aan die tweede golf durven we voor maart weer een planning af te geven. Maar blijf ons via de sociale media volgen, want als de toekomst al voorspelbaar is, dan weten we nu dat we dat Covid-19 ons voorlopig blijft lastigvallen.

De huidige afspraken met RAR in verband met Corona besmettingen zijn: alleen toegang tot vooraf aangemelde personen, die vrij zijn van mogelijke verschijnselen en met een maximum van 25 personen. Lezingen vinden plaats in de aula op vrij staande stoelen, waarbij wij zo nodig zullen helpen met klaarzetten en schoonmaken/opruimen. In de pauze misschien koffie/thee afhalen per rij. Garderobe gesloten, jassen op de stoel.

Dinsdag 16 maart 2021

De Februaristaking 1941 in Amsterdam

Spreker: Paul Welling

De directe aanleiding voor de Februaristaking in Amsterdam en omstreken waren de razzia's, waarbij op 22 en 23 februari 1941 427 jonge joodse mannen met grof

geweld door de Duitsers waren opgepakt. Eerder al kreeg de joodse bevolking van Amsterdam te maken met intimidatie, vernielingen en terreur. Dat was het begin van de Jodenvervolging in Nederland.

Gesteund door Duitse militairen leefde de WA, de Weerbaarheidsafdeling van de NSB in Amsterdam, zich uit op joodse stadsgenoten, wat meer dan eens tot gevechten leidde. Bij zo'n gevecht op 11 februari 1941 kwam de WA-man Hendrik Koot (1898-1941) om het leven. Daarop volgden strenge maatregelen. De joodse wijk van de hoofstad werd van de buitenwereld afgesloten. Toen er op 19 februari in de joodse ijssalon Koco gevechten ontstonden waarbij de Duitse politie met ammoniakgas werd bespoten, waren de rapen gaar met als dieptepunt de razzia's van 22 en 23 februari.

Daarop volgde de zgn. Februaristaking. Legertrucks vervoerden de 427 jonge joodse mannen, die de Duitsers tijdens de razzia's in de kraag hadden gevat, naar Polizeiliches Durchgangslager Schoorl. De gevangenen bleven slechts vier dagen in Schoorl. Ze werden overgebracht naar concentratiekamp Buchenwald.

Onder de 427 gevangenen die in Amsterdam werden opgepakt bevonden zich de broers Izak en Jacob Swaab. In Buchenwald kwamen 47 leden van de oorspronkelijke groep van 427 mannen om die in Amsterdam waren opgepakt.

In de tweede helft van mei 1941 zette de SS de overgebleven 342 mannen uit Amsterdam op transport naar het concentratiekamp Mauthausen bij Linz in Oostenrijk.

Dinsdag 20 april 2021

Een ander genealogie programma: Centurial

Spreker: Fouke Bos

Ieder genealogisch onderzoek is gebaseerd op bewijs. De meeste genealogische softwarepakketen zijn dat echter niet, aangezien zij zich vooral concentreren op het vastleggen van de conclusies van het onderzoek. Een dergelijke opzet helpt de gebruiker niet bij het vastleggen van de onderliggende bronnen, waardoor dit vaak achterwege blijft.

Centurial werkt anders. In Centurial kun je alleen informatie invoeren in de context van een bron. Dat betekent dat je eerst de details van een bron vastlegt (zoals de titel, de auteur en de vindplaats) en vervolgens hierbij de gegevens uit die bron overneemt. Pas dan combineert Centurial deze gegevens met de gegevens uit de andere bronnen in je onderzoek en helpt Centurial bij het trekken van conclusies.

In één oogopslag heb je alle bronnen, bestanden, bewijs en conclusies op één plek. Centurial leidt uit de beschikbare informatie ook indirect bewijs af. Waarbij je vanaf een conclusie altijd in één klik verwijderd bent van het onderliggende directe en indirecte bewijs... en van daar uit met één klik naar de originele bron achter het bewijs.

Analyses en conclusies kunnen op ieder moment in het onderzoek opnieuw worden uitgevoerd en aangepast. Professionele bronvermeldingen ('Zotero' voor genealogie). Er is een browser extensie voor het importeren van bronnen (uit bijv. Chrome en Firefox).

Dinsdag 18 mei 2021

Dirck Vijgh (1531-1615).

Schetsen uit het leven van de ambtman van Nederbetuwe.

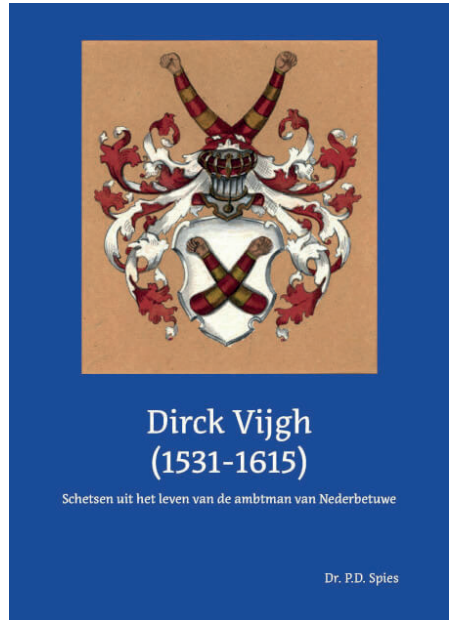
Spreker: Peter Dick Spies

De lezing gaat over het leven en werk van Dirck Vijgh, ambtman, richter en dijkgraaf in de Nederbetuwe, schout en richter van Tiel en Zandwijk, kapitein en gouverneur te Tiel, voorstander van de gereformeerde religie. Hij leefde in de jaren 1531-1615 en maakte daardoor zowel de tijd mee van de geloofsvervolgingen van Spaans-roomse zijde als het begin van de Opstand en de eerste helft van de zogenoemde Tachtigjarige Oorlog in de Nederlanden.

De betekenis van Dirck Vijgh in diens functioneren kan moeilijk worden onderschat. In het boek, waarop de lezing is gebaseerd, worden door middel van een aantal schetsen in een tiental hoofdstukken de belangrijkste punten uit het leven en werken van Dirck Vijgh beschreven. Zo komen respectievelijk aan de orde zijn persoonlijk en familie-

leven, de historische context waarin hij leefde, de problemen in de eerste periode van zijn leven en functioneren, zijn overgang naar de prins van Oranje, het proces rond het Huis van Zoelen, de militaire toestanden en zijn functioneren als militair in de Nederbetuwe en daarbuiten, zijn werken als ambtman, richter en dijkgraaf, zijn betekenis voor de opbouw van de gereformeerde kerk, enkele processen op zijn oude dag en tenslotte zijn levenseinde. Wat in deze studie wat onderbelicht blijft, is een aantal zaken die hij voor de stad Tiel heeft gedaan als schout en richter. Dat is een bewuste keuze om het boek niet al te groot te maken, maar de belangrijkste zaken betreffende Tiel komen wel aan de orde. Ook is er een hoofdstuk opgenomen over wat en door wie er al over Dirck Vijgh is geschreven. Dit boek is voornamelijk gebaseerd op originele bronnen, waarvan de transcripties zijn uitgegeven in de delen 33-37 van de Serie Gerichtelijke Transcripties Nederbetuwe.

Het boek telt 392 bladzijden, is voorzien van illustraties, bevat een naamregister en verduidelijkende voetnoten. Het is te bestellen via www.boekenbestellen.nl als paperback voor € 19,95 en als hardcover voor € 24,95.

NGV afdeling Betuwe *colofon*

Bestuur

Voorzitter	Peter van Bohemen Jacob Catsstraat 3, 4041 XV Kesteren	0488-482-284 voorzitter-BET@ngv.nl
Secretaris	Jan Middelkoop	0634-260-276 secretaris-BET@ngv.nl
Penningmeester	Arie Oppelaar Molensteeg 11 4053 HG, IJzendoorn	0344-643-271 penningmeester-BET@ngv.nl
Lid - Lezingen	Maria Teunissen van Manen	mariateunissenvanmanen@gmail.com
Lid - Public Relations vacature (tijdelijk: secretaris)		
Lid	Hans Thien Berkenlaan 73, 6721 CB Bennekom	0318-420-203 j.thien1@chello.nl
Afgevaardigden naar ALV	Peter van Bohemen Jan Middelkoop	

Redactie Aqua Vitae

	Maja Westhoff, Maurik Magda van Beek-Montens Gijsbert van Ton	majawesthoff@hotmail.com
Webmaster	Harry Houtzager Groenendaal 42, 4003 EL Tiel	0344-655-089 of 06-2192-1331 h.houtzager@telfort.nl
Bibliotheek	Peter van Maanen Gasthuisstraat 12, 4181 AP Waardenburg	0418-651-950 betuwe@genweb.nl

Helpdesk computergenealogie

Aldfaer:	Paul Welling	0344-632-302
GensdataPro:	(zie hun website)	https://www.gensdatapro.nl/site/
Reunion:	Peter van Maanen	0418-651-950
Stamboomcafé	Nico Ravensbergen Dr. ter Braaklaan 8, 4002 WN Tiel	0344-612-848 nc.ravensbergen@planet.nl

Kwartierstaten-project

	Ron Walles	0344-632-640 Ron@walles.net
--	------------	-----------------------------

Schepenbanken-project

	Peter van Maanen	betuwe@genweb.nl
--	------------------	------------------

Internet

	https://ontdekjouwverhaal.nl/onze-afdelingen/betuwe
--	---

Facebook: NGV Afdeling Betuwe

Drukwerk Meerpaal Grafimedia BV, Tiel

ISSN 1879-7253

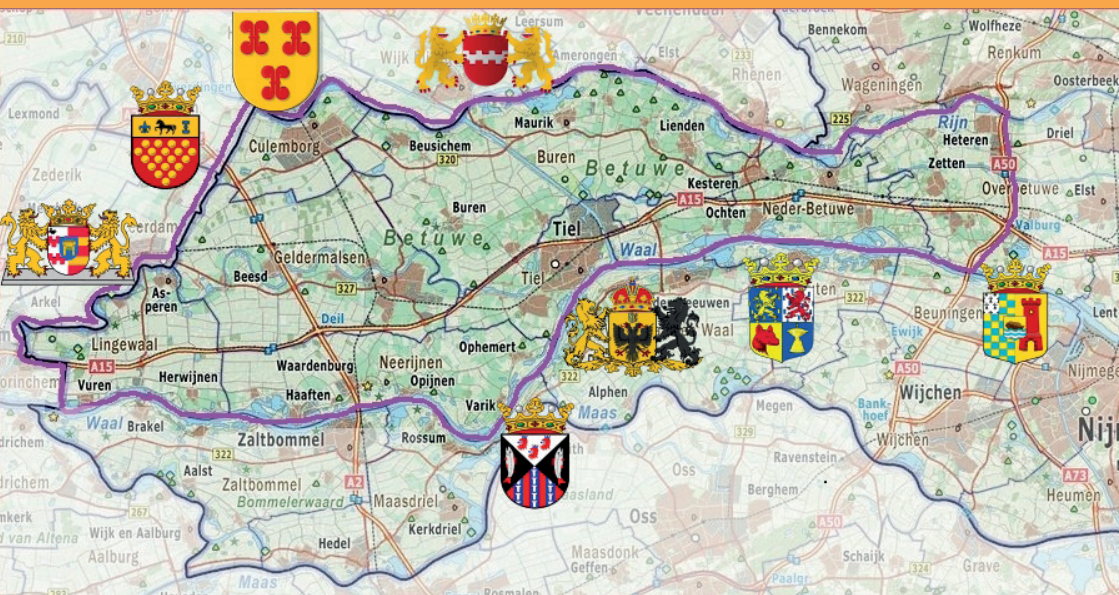
Nederlandse Genealogische Vereniging

Website	https://www.ngv.nl
E-mail	info@ngv.nl
Post	Postbus 50, 3980 CB Bunnik
Telefoon	085-105-1199
Verenigingscentrum	Kosterijland 3-5, Bunnik
Openingstijden	[In verband met Corona-maatregelen voorlopig gesloten]. Woensdags op afspraak, elke donderdag en elke tweede zaterdag van de maand van 10 tot 16 uur, behalve op feestdagen.

Retouradres: Secretaris afdeling Betuwe, Tolhuiswal 3, 4001 LL Tiel

lidnummer
naam
straat
plaats
land

Aalst, Achter den Haag, Acquoy, Andelst, Asch, Asperen, Beesd, Bergakker, Beusichem, Buren, Buurmalsen, Culemborg, De Marsch, Deil, Dodewaard, Drumpt, Echteld, Eck en Wiel, Eldik, Enspijk, Erichem, Est, Geldermalsen, Gellicum, Goilberdingen, Haaften, Heesselt, Hellow, Hemmen, Herveld, Herwijnen, Heteren, Heukelum, Hien, IJzendoorn, Ingen, Kapel-Avezaath, Kerk-Avezaath, Kesteren, Lede en Oudewaard, Lienden, Lingewaal, Lutterveld, Maurik, Medel, Meerten, Meteren, Neder Betuwe, Neerijnen, Ochten, Ommeren, Ooij, Ophemert, Opheusden, Opijnen, Passewaaij, Pottum, Randwijk, Ravenswaaij, Rhenoy, Rijswijk, Rumpt, Spijk, Tiel, Tricht, Tuil, Varik, Vuren, Waardenburg, Wadenoijen, Wely, Zandwijk, Zennewijnen, Zetten, Zoelen, Zoelmond.